

13 Vjekovna Hrvatska

641 - 1941

Trinaest vjekova ona postoji. I sama činjenica, što je ona kao organski narod već prije trinaest vjekova počela da postoji i što ona još danas postoji, jest nešto veliko, nešto, što u sebi nosi i duboki smisao i nepresahljivu vitalnost i neku sigurnu misiju. Jest nešto, što nas same, premda smo iz nje proizašli, premda smo izdanci i mladice njenoga debla, premda je iskreno — iako često na bizaran i kriv način volimo — nadilazi. Mi smo mladice jedne sezonske periode zapletene u izrasline svih mogućih dnevnih i časovitih raspoloženja, hira i promjena: ličnih, socijalnih, ekonomskih i političkih. Našem oku, koje se tako lako zatvara u perspektive svakidašnjih doživljaja i najviše jednog ili drugog decenijskog razdoblja, izmiče sva zamašitost i sve duboko značenje trinaest vjekovne opstojnosti jednog naroda, koji se 1300 godina probijao kroz sav kaotični metež vjekovne povjesne lavine i — ostao.

Izmiče ispred naših usitnjenih pogleda, koje je razbuktalost strastvene skučenosti unatoč težini događajaja, što nas okružuju — i opet na jednoj historijskoj prekretnici — strahovito suzila. Izmiče nam, što zapravo znači za Evropu i nada sve za nas same u Hrvatskoj, ta činjenica, da smo se mi već 641., — dok još nije bilo organiziranog spomena ni od koje suvremene evropske nacije, dok je cijeli evropski prostor od Visle do Bresta, od Škotske do Sicilije i Gibraltara vrvio nestaloženim brujanjem još neizgrađenih i organski neugrađenih plemena, koja su dolazila, pljačkala, odlazila, navirala i u pijesku prostora i vremena opet nestajala, a neka sasvim nestala — da smo se mi smjestili na sunčanim i ljupkim zalovima Jadrana i tu ostali, dok su se neposredno prije nas na istom terenu slegli i raspali ogromni imperiji, koji su za se držali da su vječni; dok su preko nas pregazili i u vlastitom se topotu izgubili rasno ratoborni, hegemonijom zadojeni narodni skupovi, koji su mislili da je njihova silovitost istovjetna s jakošću, njihovo nasilje izvor prava i jamstvo njihova opstanka; dok su se u živo staniče našeg narodnog organizma zarinuli i zarivavali krvavi klinovi glomaznog azijskog carstva, koje je — sasvim tuđe našoj biti — kljuvalo po tkivu hrvatskoga tijela, slabilo i ispražnjavalo našu dušu, amputiralo naše najautentičnije udove; dok su nas razni politički potezi, dinastičke kombinacije, diplomatske igre i koje-kakve nutarnje i vanjske intrige — uzrokovane sad teškoćom si-

tuacije, sad raznim pritiscima, nerijetko vlastitom naivnošću odgovornih elemenata bez odgovornosti, a najčešće neshvatljivom odsutnošću pouzdanja u vlastite snage i u svoju autentičnu tradiciju — bacale iz jednog političkog sklopa u drugi, zamjenjivale jedno tutorstvo s drugim, jedno nastojanje da nas se odnarođi i odhrvati s trećim, dođe smo unatoč svemu ipak uvijek postojali i kao narod ipak — ostali.

*
*
*

Unatoč našim naivnostima, unatoč našoj sitničavoj podjeljivosti, našem nerazumljivom kompleksu podcjenjivanja samih sebe, našem skoro hereditarnom priljepljivanju uz druge, našoj skoro milenijskoj navici da pandurujemo drugima i za druge, da vječno antichambriamo: unatoč svim tim slabostima, jest nešto čvrsto u nama, neoborivo, silno kohezivno, što nas unatoč svim razdvajanjima spaja, što nas unatoč svim klonulostima drži, što nas usprkos svih padova opet diže.

Posebna neka nerazoriva, vječna i božanska vitalnost ucijepljena je u naš mladi organizam, čim se spustio na privlačivi Jadran; posebno Svijetlo obasjalo ga je i životnim kalorijama počelo da grije, čim se spustio iz sivosti sjevernih stepa i hladnoće pobijeljenih Karpat; naročiti Dah, udahnuo mu jedinstvenu dušu, koja će ga formirati, ispunjati, cizelirati kroz vjekove, stvoriti njegovu hrvatsku duševnost, hrvatsku kulturu, hrvatski narod, Hrvatsku; silna neka neslomiva Stijena, kojoj je cijela njena bit, da je ništa ne obara, da sve uspravno drži, što god se na nju naslanja, povezala ga je uza se.

*
*
*

Rim kao sjedište Pape, Papa kao nasljednik Petrov i Namjesnik Kristov, vidljiva Glava Crkve, Crkva katolička kao živo, produženo božansko-čovječansko Mistično Tijelo Kristovo: to je ona nova transcendentalna prastvarnost, iz koje je po tajanstvenoj vodi sv. krsta zastrujila nepresahnjiva vitalnost božanskog života pojedinim stanicama hrvatskog organizma, dušama novonadošlih Hrvata, oplemenjujući nas kroz vjekove, ne uništavajući ništa autentično našega u nama; odatle je sakramentalnom milošću ženidbe zastrujala nova moralnost, nova plodnost i novi vječni smisao u hrvatskim obiteljima; odatle se karizmom sv. Reda razlila među nama obnoviteljska punina Božjeg praštanja, božanska snaga euharistijske Žrtve, euharistijske Prisutnosti, euharistijske Hrane; odatle je zasinulo svijetlo u naše umove, da se ne podaju iluzijama, ne okamenjuju fikcijama, da na efemernost ne proiciraju apsolutnost, da prolazno ne proglašuju vječnim i ne prigibljaju koljena pod tiranijom promjenjljivoga, jer najgora tiranija

nastaje onda, kad se nešto kontingentno, ograničeno proglasi transcendentnim, apsolutnim; odatle je — iz tog dodira hrvatskog narodnog genija sa univerzalnom, apsolutnom istinom katolicizma — iskrsnula iskra hrvatske autentične i u doslovnom smislu autohtone kulture, jer kultura u adekvatnom smislu riječi nastaje i može da nastane samo onda, kad se jedna pojedinačna istina, pojedinačna vrijednost, oplodi univerzalnom istinom, univerzalnom vrijednošću, univerzalnim principom, kad po tom kontaktu, po toj simbiozi dobije svoje mjesto u sveopćoj sintezi, sveopćoj totalnoj i totalitarnoj prastvarnosti; odatle je, iz tog dodira individualno našega sa univerzalno katoličkim, nastala ona naša prvotna stvarnost, pranačelo našeg bivovanja; naša specifična hrvatska duša, koja je dah, princip izgradnje cjelokupne naše narodne stvarnosti; iz tog dodira s univerzalnom istinom i univerzalnom pravdom naš je socijalni i državni život dobio onaj specijalni hrvatski ton duboke etičke osjećajnosti za pravdu i pravicu; tu u tom dodiru je izvor, ključ i jamstvo naše uporne stoljetne otpornosti, naše neslomive volje za životom, naše — budućnosti; ... ako to sami budemo htjeli: ako budemo zrelo, bez lakomišljenosti, bez utjecaja raznih snobizama, bez zavodljivosti bilo privlačivih bilo silovito nametljivih moda — znali otkriti same sebe, pronaći same sebe i ostati vjerni samima sebi.

*
* *

U tom novom krvavom evropskom nastajanju i nestajanju, činjenica našeg 13 vjekovnog opstanka pouka je za čitavu Evropu. Evropa, koja u svim svojim najoprečnijim taborima želi sebe napraviti novom, mora imati na pameti da je katolicizam onaj kvasac i onaj princip, koji je stvorio, formirao i uzdržao evropske narode, i da stoga Evropa najprije njega treba da ponovno otkrije i stavi u središte, ako ne će da iz svega ovoga klanja, izrodi samo jedan novi, bijedni oblik, novu nakazu starih nepravdi.

*
* *

U to se sa svom ozbiljnošću moramo uživjeti mi, ako ne ćemo da nakon 13 vjekova učinimo izdaju nad svojom osnovnom i središnjom stvarnošću, nad hrptenicom svoje povijesti, nad svojom autentičnom hrvatskom dušom i tako kao narod — izdahnemo.

*
* *

Unatoč svim našim slaboćama i izdajama, klimanjima, grijesima i propustima, Onaj, koji se prije 13 vjekova prvi put nadvio nad nas, Krist Kralj Vjekova, Krist krsta i euharistije, pred

kojim su klečali Branimiri, Tomislavi i Zvonimiri, taj će se i ove godine kao jedini vječno vjerni pratilac hrvatskog naroda, sa svojom Crkvom, jedinom institucijom, koja je kroz vjekove jedina ostala ista u Hrvatskoj (nije čudo, da je baš ona inspirirala i organizirala taj Jubilej), On će se u našoj prijestolnici Hrvata na općem narodnom Kongresu Euharistije, koja povezuje 13 vjekova naše opstojnosti i Kristove prisutnosti među nama, nadviti nad nas kao čuvar, pastir, prijatelj, brat, Kralj i Bog naš i mi ćemo raskajani kleknuti, moliti za oprostjenje, zahvaliti i — s pouzdanjem koraknuti u budućnost, makar ona bila zamračena šumnim oblacima bombardera i zagušljivih eksplozija, zaglušena rikom topova i muklom lomljivom tankovskih lanaca: mi ćemo ovdje u domovini i razasuti na svih pet kontinenata zemlje, u zajednici s Branimirom, Tomislavom, Zvonimirom, sa milijunima Hrvata iz vječnosti, s tisućama naših mučenika, biskupa, svećenika, redovnika, intelektualaca, seljaka, radnika i hrvatskih vojnika moliti skrušeni, zahvalni i pouzdani :

*»K r i s t e E u h a r i s t i j s k i K r a l j u, s m i l u j s e
h r v a t s k o m n a r o d u.«*

Stj. Tomislav Poglajen D. I.